

ข้อมูล & ความรู้ (งานวิจัย/R2R/CQI/สรุปบทเรียน/เรื่องเล่า(KM)/บททวนวรรณกรรม ฯลฯ)

ชื่อเรื่อง

ภาวะสุขภาพนักเรียน สุขาภิบาลอาหาร และคุณภาพน้ำบริโภคของโรงเรียนถิ่นทุรกันดารในเขตสุขภาพที่ 9
Health status of students, Food sanitation and Water consumption quality
of remote schools in the Health Region 9th

ชื่อผู้เขียน/ผู้จัดทำ/ผู้วิจัย/เจ้าของผลงาน

นางสาวอัมพร สมพงษ์ ,นางเน่งน้อย ฐุฒิคุ้ม

วัตถุประสงค์ (สั้นๆ)

เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพนักเรียน สุขาภิบาลอาหาร และคุณภาพน้ำบริโภคของโรงเรียนถิ่นทุรกันดารในเขตสุขภาพที่ 9

รูปแบบการศึกษา (รูปแบบ กลุ่มตัวอย่าง ประชากร วิธีดำเนินการวิจัย - ถ้ามี)

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเฉพาะเจาะจง โดยเป็นนักเรียนในโรงเรียนโครงการพระราชดำริ (กพด.) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย

เนื้อหา/บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของนักเรียนโรงเรียนถิ่นทุรกันดารในความรับผิดชอบของศูนย์อนามัยที่ 9 นครราชสีมา โดยทำการสำรวจภาวะสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของนักเรียนในโรงเรียนถิ่นทุรกันดารช่วงเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน 2561 จำนวนทั้งสิ้น 1452 ราย การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือได้แก่ เครื่องชั่งน้ำหนัก ที่วัดสวนสูง เครื่องวัดระดับความเข้มข้นของเลือด(Hb) ขวดเก็บปัสสาวะ และใช้แบบตรวจร่างกายประเมินภาวะโภชนาการ ตรวจร่างกาย ตรวจสุขภาพช่องปาก สายตาและการได้ยิน และแบบสอบถามสุขภาพนักเรียน แบ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคล พฤติกรรมการบริโภคอาหาร พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก การออกกำลังกาย สุขอนามัยส่วนบุคคล อนามัยสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษา สำรวจภาวะสุขภาพนักเรียนและสุขาภิบาลอาหารและคุณภาพน้ำบริโภคในโรงเรียนถิ่นทุรกันดารจำนวน 12 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนถิ่นทุรกันดารในสังกัดของกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ที่ 21 จำนวน 9 โรงเรียน และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) จำนวน 3 โรงเรียน กลุ่มเป้าหมายแบ่งเป็นระดับชั้น ป.1-3 จำนวน 720 และ ชั้น ป.4-6 จำนวน 732 คน รวมเป็นนักเรียนทั้งสิ้น 1452 คน เป็นเพศชาย 764 คน เพศหญิง 688 คน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 64.46 อยู่กับปู่ ย่าตายาย ร้อยละ 31.89 พบว่าด้านโภชนาการ เด็กเริ่มอ้วนและอ้วน ร้อยละ 9.35 ค่อนข้างผอมและผอมร้อยละ 7.63 ค่อนข้างเตี้ยและเตี้ยร้อยละ 11.21ซึ่งจะเห็นว่าเด็กนักเรียนในถิ่นทุรกันดารยังมีปัญหาด้านการขาดอาหารค่อนข้างสูง และมีการเจาะเลือดที่ปลายนิ้วในเด็ก ป.1 จำนวน 259 คน พบว่ามีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก (Hb<11.5 กรัม/เดซิลิตร) ร้อยละ 18.15 พบว่าโรงเรียน ศร.ตชด.ทรัพย์ทรายทอง สูงสุดร้อยละ 45.45รองลงมาเป็นโรงเรียนตชด.บ้านตาตุม โรงเรียนตชด.บ้านรุน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเฉลิมพระเกียรติฯ บ้านโรงเดี่ยว ร้อยละ 27.27 ,27.27 และ 16.98 ตามลำดับและนักเรียนมีฟันแท้ ร้อยละ 32.39 โรงเรียนที่มีฟันแท้ผู้สูงสุด คือโรงเรียนบ้านโคกสูง ร้อยละ ภาวะสุขภาพนักเรียน สุขาภิบาลอาหาร และคุณภาพน้ำบริโภคของโรงเรียนถิ่นทุรกันดารในเขตสุขภาพที่ 9

56.58 รองลงมาคือวัดสระทอง โรงเรียนตชด.บ้านตาตุม โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเฉลิมพระเกียรติฯ บ้านโรงเดี่ยว โรงเรียนวัดฤทธิชัย โรงเรียนตชด.บ้านโคกแสง ร้อยละ 52.77, 50.7, 43.13, 42 และ 36.7 ตามลำดับสำหรับการทดสอบการมองเห็น และการได้ยินพบว่า เด็กนักเรียนมีปัญหาเล็กน้อย การตรวจสุขภาพร่างกาย พบว่าเด็กนักเรียนมีผมและศีรษะสะอาดร้อยละ 67.29 มีผิวหนังสะอาดร้อยละ 83.66 ไม่ใส่รองเท้าร้อยละ 84.78 และเด็ก ป.4-ป.6 กินอาหารเข้าทุกวันร้อยละ 57.7 เด็กกินอาหารเข้าบางวันร้อยละ 37.7 และไม่ได้กินอาหารเข้าร้อยละ 4.6 มีเด็กนักเรียนกินอาหารกลางวันทุกวัน ร้อยละ 73.6 เด็กกินอาหารกลางวันบางวัน 24.9 และไม่ได้กิน 1.5 กินเนื้อสัตว์ทุกวันเพียงร้อยละ 19.5 ส่วนใหญ่กินบางวันร้อยละ 74.5 กินไข่บางวันร้อยละ 80.1 กินผักบางวัน ร้อยละ 65.3 กินทุกวันร้อยละ 29.8 และกินผลไม้บางวัน ถึงร้อยละ 77.7 และกินอาหารทะเลที่เป็นแหล่งไอโอดีนบางวันร้อยละ 64.6 และไม่ได้กินร้อยละ 31.4 กินอาหารที่มีแหล่งอาหารธาตุเหล็กทุกวันเพียงร้อยละ 5.1 เท่านั้น ส่วนใหญ่จะกินเป็นบางวัน ร้อยละ 69.4 และไม่ได้กิน ร้อยละ 25.5 เด็กนักเรียนมีการดื่มน้ำเสริมไอโอดีนบางวันร้อยละ 61.5 การดูแลสุขภาพปากและฟัน เด็กนักเรียนจะแปรงฟันตอนเช้าทุกวันร้อยละ 71.2 และแปรงบางวันร้อยละ 25 แปรงฟันหลังอาหารกลางวัน บางวันร้อยละ 42.9 ไม่ได้แปรงร้อยละ 13 สำหรับด้านพฤติกรรมสุขภาพ พบว่าเด็กมีการอาบน้ำวันละ 2 ครั้ง ร้อยละ 71.72 สระผมวันเว้นวัน ร้อยละ 49.7 สระทุกวัน ร้อยละ 34.7 ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ทุกครั้ง ร้อยละ 53 และล้างบางครั้งร้อยละ 44 และล้างมือหลังจากใช้ห้องส้วมทุกครั้ง ร้อยละ 72.4

การตรวจคุณภาพน้ำบริโภค ยังพบโคลิฟอร์มแบคทีเรียเกินเกณฑ์มาตรฐาน (<1.8 mpn:100 มล.) จำนวน 6 โรงเรียน (ตชด.บ้านรุน ตชด.ชำปะโต ตชด.บ้านตาตุม ตชด.ท่านผู้หญิงสุประภาดาเกษมสันต์ ศกร. ตชด. ทรัพย์ทรายทอง โรงเรียนวัดฤทธิชัย) และมีฟีคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรียจำนวน 3 โรงเรียน(ตชด.บ้านรุน ตชด.ชำปะโต ตชด.บ้านตาตุม)

จากการสำรวจพบว่าเด็กนักเรียนยังมีปัญหาด้านการขาดอาหารมีภาวะโภชนาการค่อนข้างต่ำและเตี้ย ค่อนข้างผอมและผอม และมีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก จากข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมบริโภค พบว่าเด็กนักเรียนป.4-6 ไม่กินอาหารเข้าทุกวันและกินบางวันสูงถึง 42.3 และกินอาหารที่เป็นแหล่งของธาตุเหล็กทุกวันเพียง 5.1 ซึ่งส่งผลต่อปัญหาด้านโภชนาการ จากข้อมูลดังกล่าวจึงควรจัดกิจกรรมให้ข้อมูลความรู้และทักษะแก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้เกิด ความตระหนักและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพไปสู่การมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี เช่นการ ออกกำลังกาย การดูแลตนเองด้านสุขภาพ และการรับประทานอาหาร

คำสำคัญ

พฤติกรรมดูแลสุขภาพ , การตรวจคัดกรองสุขภาพนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กมลรัตน์ เกตุบรรลุ. คู่มือปฏิบัติการด้านการส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับ ตำบล. นครราชสีมา : อินดี้อาร์ต, 2553.

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข “นโยบายการส่งเสริมสุขภาพ”สรุปประชุมการส่งเสริมสุขภาพโลก ครั้งที่ 6.(บวร งามศิริอุดม บรรณาธิการ)กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ ,2548:8

กลุ่มงานยุทธศาสตร์ฯ ศูนย์อนามัยที่ 9 รายงานประจำปี 2560 นครราชสีมา : ศูนย์อนามัยที่ 9,2560:68

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน. รายงานโครงการ กพต.ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
ประจำปี 2561 สืบค้น มกราคม 20,2561. จาก :

http://www.psproject.org/propagandise/report/reportchild_61.pdf